

Ако тръгнем да четем стиховете му с кривия аршин на класовата борба, ще видим как *нищо не пасва*, нищо не може да се побере в задължителния соцреалистичен канон. Човекът например отказва да бъде нищ и взаимозаменим, да бъде само бурма в устремената към бъдещето бойна машина: той е и си остава личност – и пред абстракциите на историята приоритетна за Вапцаров си остава *личната драма*, реалният, изстрадан човешки опит: там и само там се намират пространствата за поетичното изживяване. Да – животът е битка, но тази битка се води на много различни равнища, в нейния вой се вплитат много индивидуални съдби и гласове, които могат и *трябва* да бъдат чути – и сводът на човешката екзистенция съдържа както опита на простреляния от засада, така и този на „извергът/ мерзкия стрелец“, който е похитил живота му – което само по себе си предполага една широта на погледа, нечувана и недопустима за социалистическия канон. Вярата в бъдното наистина е основният източник на енергия за поетичните му усилия, но нейната абстрактна утопичност *не ограничава* вътрешното неспокойствие, усилието да бъдат сменяни гледните точки, вживяването в кожата на различните, спорещи в поезията му персонажи, непоносимостта към всякакво застиване, към всяка ограниченост. Пряко своята вяра той е вечно *търсец* и *непокоен дух*, вечно раздвоен и вечно изстрадащ своите вътрешни противоречия – точно както и Яворов е същият – пряко своята невяра, пряко радикализма на своето екзистенциално вглъбяване. Не случайно например сред най-често срещаните слова в неговия речник фигурира изразът „*може би*“ – и не случайно в най-съкровения му стихотворения екзистенциалната присъда над човека е *разколебана* – така е например в „Две хубави очи“, където пряко всяка логика тезата за обричащата мощ на времето, всевластна във „В часа на синята мъгла“, бива раздвоена в огледално разположени стихове:

*Страсти и неволи
ще хвърлят утре върху тях
булото на срам и грях.
Булото на срам и грях –
не ще го хвърлят върху тях
страсти и неволи.*

И според мен точно това вътрешно неспокойствие, тази неизчерпаема необходимост да се опитва отново и отново – дори пряко закодираната константна вяра, тази способност за усъмняване и обживяване на алтернативни гледни точки *спасяват* и Яворов, и Вапцаров – въздигат ги над собствените им било философски, било идеологически парадигми, правят ги големи поети.